

EU politika voda – Okvirna direktiva o vodama

Slaviša Trajković, Univerzitet u Nišu

Okrugli sto/19. maj 2021. godine

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Kratak pregled razvoja evropskog zakonodavstva

Ugovor (TREATY) potpisan davnih šezdesetih godina dvadesetog veka od strane tadašnjih pet država članica, predstavlja osnovni pravni akt Evropske unije (EU), na osnovu koga Evropska komisija razvija direktive koje predstavljaju formalne zakone EU i čine normativni deo zakonske regulative država članica. Direktive EU se formiraju uz značajni doprinos država članica, konsultacije sa Evropskim parlamentom i Ministarskim savetom i uz učešće javnosti. Kada se direktiva usvoji, države članice su odgovorne za njenu pravilnu i celovitu implementaciju u sopstveno zakonodavstvo. Pri tome one mogu da u svojim propisima utvrde strože uslove, ali nikako blaže od onih datih u direktivi EU.

I faza

Tri faze su karakteristične:

Prva faza je započela Direktivom o površinskim vodama namenjenim zahvatanju za vodu za piće iz 1975. godine a kulminirala je 1980. godine Direktivom o vodi za ljudsku potrošnju. Kao osnovni akt za mere kontrole ispuštanja, usvojena je Direktiva o opasnim supstancama (1976) i njene poddirektive (1982 - 1990) za različite pojedinačne supstance. Godine 1980. doneta je Direktiva o zaštiti podzemnih voda od zagadjivanja.

II faza

Druga faza je usledila na osnovu pregleda postojeće zakonske regulative i identifikacije neophodnih usavršavanja. Ova faza obuhvata Direktivu o prečišćavanju urbanih otpadnih voda (1991) i Direktivu o nitratima (1991). Izvršene su revizije Direktive o vodi za ljudsku potrošnju, razvijen je Akcioni program za podzemne vode i predlog Direktive o ekološkom kvalitetu voda (1994. godine), a 1996. godine je usvojena Direktiva o integralnom sprečavanju i merama kontrole zagadjivanja od strane velikih industrijskih pogona.

II faza

Na evropskom nivou, u to vreme, postojala su dva različita pristupa ostvarenju zahteva zaštite voda, i to:

- prvi, koji ima za cilj kvalitet vode, i njime se definiše minimalni zahtev za kvalitet vode za korišćenje, uglavnom primenjivan u prvoj fazi direktiva o vodama;
- drugi, kome je cilj kontrola ispuštanja, a fokusira se na maksimalno dopuštene količine zagađujućih supstanci koje se ispuštaju iz određenog izvora u vodenu sredinu, uglavnom primenjivan u drugoj fazi.

III faza

Treća faza razvoja zakonodavne regulative započela je 1995. godine, kada je Evropska komisija reagovala na prethodnu praksu, ističući potrebu šireg pristupa zajedničkom, integralnom upravljanju vodama, a koji će se voditi na taj način da se izvrši integracija razjedinjenih delova zakonodavstva koje pokriva različite tipove voda i različito korišćenje, na jedan sveobuhvatan način. Usledio je opsežan i dug proces konsultacija i pregovora sa svim zainteresovanim stranama. Svi su iskazali potrebu donošenja regulative kojom bi se uspostavio okvir u vezi sa politikom voda, jedinstvenom za sve države članice. Komisija je pripremila predlog i, konačno, posle pet godina usaglašavanja, Parlament i Savet EU je usvojio 23. oktobra 2000. godine Direktivu o uspostavljanju okvira za delovanje Zajednice u oblasti politike voda, koja je stupila je na snagu 22. decembra 2000. godine.

Uvod

Razvijena Evropa, oličena u Evropskoj uniji postavlja mnoge uslove i barijere svim zemljama koje žele da joj se pridruže. Srbija će morati da se povinuje tim zahtevima i da postepeno ispunjava uslove na putu do dalekog željenog cilja – članstva u EU. Uslovi koje Evropa postavlja budućim članicama su složeni i sveobuhvatni i odnose se na gotovo sve segmente privrede i društva. Sve privredne grane moraju prilagoditi svoje aktivnosti i svoje razvojne planove ovim zahtevima. U tom okviru, srpskoj vodoprivredi takodje predstoji prestrojavanje da bi mogla da odgovori evropskim izazovima.

Uvod

Prvi evropski izazov srpskoj vodoprivredi nije, u stvari, izazov vodoprivredi, već državi i društvu. Razvijena Evropa pridaje vodi i vodoprivredi neuporedivo veći značaj nego što je to slučaj u Srbiji. Polazeći od premise da je voda najvažniji strateški resurs XXI veka, razvijene evropske zemlje posvećuju vodoprivredi veliku pažnju, daju joj prvorazredan institucionalni status i za nju odvajaju zamašna finansijska sredstva. Takav tretman vodoprivrede imaju sve članice EU, ali se isti tretman očekuje i od budućih članica.

Uvod

To znači da će Srbija morati da o tome povede računa, ukoliko želi u Evropu. Reč je o veoma kompleksnom problemu, koji obuhvata socijalne, ekonomske, psihološke i političke aspekte. Pre svega, kod najširih slojeva stanovništva mora da postoji svest o značaju vodnih resursa za opstanak naroda i razvoj privrede i društva. Sigurno je da je za razvijanje te svesti neophodna permanentna edukacija stanovništva, koja bi uključivala osnovne informacije o hidrosferi i njenoj interakciji sa biosferom, kao i o potencijalnim sukobima interesa vodoprivrede i zaštite životne sredine. Nažalost, stepen razumevanja vodoprivrednih problema je kod nas još uvek nizak, što stvara ozbiljne probleme.

Uvod

Kompleks aktivnosti kojima se ostvaruje zajednička politika država članica Evropske unije u oblasti voda ima pravni osnov u okviru niza »obavezujućih smernica«. Internacionalni izraz »direktiva« za tu vrstu dokumenata evropskog zakonodavstva, prihvaćen je i kod nas. Direktive u oblasti voda imaju isti cilj: propisivanje minimalnih uslova za dostizanje i očuvanje dobrog statusa voda (ostvarivanje ciljeva životne sredine) i sprovođenje mera kontrole emisija, čime se poboljšava status ekosistema zavisnih od vode i osigurava održivo korišćenje vode zasnovano na dugoročnoj zaštiti raspoloživih vodnih resursa.

Uvod

Okvirna direktiva o vodama (Water Framework Directive, WFD) iz 2000-te godine je ključni dokument za ostvarivanje navedenog cilja. njome su zadate konkretne aktivnosti i propisani rokovi za realizaciju integralnog upravljanja vodnim resursima, i to površinskim vodama, podzemnim vodama, mešovitim vodama i priobalnim morskim vodama, jedinstveno u okviru vodnih područja rečnih slivova. Aktivnosti se sprovode u rečnim slivovima realizacijom planova upravljanja rečnim slivom a vrše se prema uputstvima iz WFD i prateće dokumentacije. Od 2000. god. WFD je osnov za međunarodnu saradnju u prekograničnim slivovima Evrope. Naša država učestvuje u pripremi planova upravljanja slivovima Dunava i Save u okviru aktivnosti u Komisiji za zaštitu Dunava (ICPDR) i realizaciji Okvirnog sporazuma za Savu (FASRB).

Uvod

Donošenje WFD je motivisano razvijenom svešću o vodama, tom najznačajnijem strateškom resursu XXI veka, kao i o činjenici da vodni resursi predstavljaju najvažniji segment životne sredine. Usvajanjem direktive WFD vodni resursi na teritoriji EU postaju briga cele Unije. To znači da legislativni, tehnički i ekonomski pristup upravljanju vodama u pojedinim zemljama mora biti harmonizovan i mora postojati jedinstvena, koherentna strategija za upravljanje vodama. Revolucionarni karakter WFD ogleda se u tome što ova direktiva promoviše neke aktivnosti koje predstavljaju apsolutnu novinu u odnosu na dosadašnja shvatanja i tradicionalne naučne i stručne pristupe u oblasti korišćenja i zaštite voda. Zato je bilo neophodno razvijanje nove, adekvatne i jedinstvene metodologije za determinisanje pojedinih novih kategorija vodnih resursa.

Uvod

Najvažniji novi pojmovi i nove kategorije u oblasti voda, koji su promovisani direktivom WFD, su sledeći:

- vodna tela (»water bodies«),
- tipologija vodnih tela,
- pritisci i uticaji na vodna tela (»pressures and impacts«),
- bitno izmenjena vodna tela (»heavily modified water bodies«),
- veštačka vodna tela (»artificial water bodies«),
- ekoregioni (»ecoregions«),
- rizik neuspeha u postizanju »dobrog statusa« voda (»risk of failure to achieve the good status of water«).

Uvod

WFD definiše osnovne pojmove površinskih i podzemnih vodnih tela. "Površinsko vodno telo" je jasno odredjen segment površinske vode, sa homogenim prirodnim ili antropogenim karakteristikama i predstavlja elementarnu prostornu jedinicu upravljanja rečnim slivovima. Prirodna jezera i reke predstavljaju najvažnija vodna tela površinskih voda. U slučaju manjih reka i jezera može biti ispunjen uslov homogenosti sredine, tako da se tretiraju kao jedinstvena vodna tela. Medjutim, u slučaju većih reka i jezera, vrši se podela na manje, homogene celine, tako da se na jednoj reci ili jezeru može identifikovati veći broj vodnih tela.

Uvod

Prema direktivi WFD, osnovna klasifikacija površinska vodnih tela obuhvata, s jedne strane, prirodne kategorije reka, jezera, priobalnih morskih voda i prelaznu kategoriju izmedju kopnenih i priobalnih voda (na obali mora), a s druge strane, kategorije bitno izmenjenih vodnih tela i veštačkih vodnih tela. U tipologiji vodnih tela se koriste dva sistema ("A" i "B"). Kod sistema "A", prvi korak u identifikaciji vodnih tela se zasniva na podeli teritorije jedne države na ekoregione, pri čemu za svaki region postoji klasifikacija vodnih tela.

Uvod

U slučaju da za jednu teritoriju nije definisana podela na ekoregione, primenjuje se sistem "B", pri čemu opet postoji posebna klasifikacija vodnih tela. Kako se ističe u aneksu WFD, "tip vodnog tela mora imati ekološki smisao, tako da jedno telo mora biti ekološki homogeno, sa minimalnim varijacijama biotičkih i abiotičkih faktora". Osnovni biotički faktori su: riblji fond, alge i fitoplanktoni, dok su glavni abiotički faktori rečna morfologija i hidrologija, kao i veličina vodotoka i nadmorska visina sliva.

Uvod

S obzirom na prikazane kriterijume klasifikacije i uslov homogenosti sredine, broj površinskih vodnih tela u jednom rečnom slivu može biti vrlo veliki. Pri tome treba imati u vidu da se prema WFD (aneks V), moraju uzeti u obzir svi vodotoci sa površinom sliva većom od 10 km². Radi ilustracije ove problematike može se navesti primer teritorije Francuske, gde je u slivu Loare identifikovano 350, a u slivu Sene 500 površinskih vodnih tela. Međutim, u razradi primene WFD daju se preporuke za smanjenje ukupnog broja vodnih tela, grupisanjem entiteta po sličnosti.

Uvod

Identifikacija vodnih tela podzemnih voda je složenija nego površinskih voda, jer je teže definisati granice prostiranja pojedinih tela. Procedura identifikacije vodnih tela podzemnih voda je kompleksna i obuhvata analizu geomorfoloških, geoloških i hidrogeoloških parametara, način korišćenja zemljišta na posmatranom području i stanje vegetacije, kao i podatke o zahvatanju podzemnih voda. U tom okviru, mora se odrediti i vodni bilans posmatranog područja, relacija između atmosferskih padavina i varijacije nivoa podzemnih voda, veza površinskih i podzemnih voda i hidraulički režim strujanja u vodonosnim slojevima.

Pritisici i uticaji

Jedan od najvažnijih segmenata direktive WFD odnosi se na determinisanje pritisaka i uticaja na vodna tela, jer su to glavni uzročnici zagađjenja voda. U vezi sa ovom problematikom, definisani su sledeći osnovni pojmovi:

Pokretačka sila (driving force): antropogena aktivnost koja može imati uticaj na životnu sredinu (na primer, poljoprivreda i industrija),

Pritisak (pressure): direktna posledica aktivnosti (npr. promena protoka, promena u hemijskom sastavu vode)

Uticaj (impact): posledica pritiska na životnu sredinu (npr. uginule ribe, modifikovan ekosistem)

Pritisici i uticaji

Procedura determinisanja pokretačkih sila, pritisaka i uticaja obuhvata sledeće faze: - Opisivanje »pokretačkih sila«: korišćenje zemljišta, urbanizacija, razvoj industrije i poljoprivrede i druge aktivnosti koje dovode do pritisaka; - Identifikovanje pritisaka sa mogućim uticajima na vodna tela i ocenjivanje značaja pritisaka; - Ocenjivanje rezultujućih uticaja svih pritisaka (uticaj se primarno odnosi na rizik neispunjavanja kvalitativnih ciljeva za održavanje vodnih resursa u dobrom statusu za održivo korišćenje).

Ključni ciljevi EU politike voda

Ključni ciljevi nove evropske politike o vodama zadati njenom operativnom alatom – Okvirnom direktivom o vodama, su sledeći:

- (i) Sveobuhvatna zaštita svih voda
- (ii) Dobar status svih voda
- (iii) Integralno upravljanje rečnim slivom
- (iv) "Kombinovani pristup"
- (v) Pravilno utvrđivanje cena
- (vi) Uključivanje javnosti

Sveobuhvatna zaštita svih voda

Sveobuhvatna zaštita svih voda znači zaštitu voda uzimajući u obzir prirodnu interakciju među njima u kvalitativnom i kvantitativnom smislu uz primenu principa integralnog upravljanja vodnim resursima, i to površinskim vodama, podzemnim vodama, mešovitim vodama i priobalnim morskim vodama. WFD je u svoje odredbe i anekse uključila niz važećih direktiva koje se neposredno ili posredno odnose na zajedničku politiku Evropske unije u oblasti voda. One su u pravnom smislu ravnopravne sa WFD, tako da i proces prilagođavanja našeg zakonodavstva evropskom, podrazumeva poštovanje kako odredbi WFD tako i odredbi tih direktiva.

Zaštita voda

Uz to, WFD je usloвила izradu nove zakonske regulative Zajednice za specifična područja, kao što je revizija i inoviranje liste prioriternih supstanci, regulisanje mera kontrole i standarda životne sredine za prioritete supstance, kriterijume za procenu dobrog hemijskog statusa podzemne vode, kriterijume za identifikaciju trendova poboljšanja statusa voda, kriterijume za definisanje prelomnih tačaka trendova

Dobar status svih voda

Dobar status svih voda u roku od 15 godina po usvajanju Direktive, što podrazumeva:

- utvrđivanje hidroloških, hemijskih i bioloških standarda,
- određivanje posebnih ciljeva i korišćenja vode za posebne namene,
- realizaciju programa mera iz planova upravljanja do 2015. godine,
- crpljenje podzemne vode samo u onom obimu kojim se ne narušava obim neophodan za potrebe životne sredine,
- jedinstveni i sistematski monitoring voda.

Integralno upravljanje rečnim slivom

Integralno upravljanje rečnim slivom, čak i preko administrativnih i međunarodnih granica, uključuje planove upravljanja slivom i koordinirane programe monitoringa koji se baziraju na:

- Kvantitativnim karakteristikama,
- ekološkim karakteristikama,
- fizičko-hemijskim karakteristikama,
- ciljevima kvaliteta životne sredine.

”Kombinovani pristup”

”Kombinovani pristup” u vezi sa standardima za granične vrednosti dozvoljenih emisija i kvaliteta životne sredine znači granične vrednosti za dozvoljene emisije od strane izvora zagađivanja u akvatičnu životnu sredinu u kontekstu minimalnih standarda kvaliteta vode recipijenta, a ostvaruje se: - merama kontrole ispuštanja, pri čemu se definišu maksimalno dopuštene količine zagađujućih supstanci koje izvor zagađivanja može da ispusti u vodu; - merama kontrole kvaliteta životne sredine, pri čemu se definiše minimalni nivo kvaliteta recipijenta koji nije štetan za zdravlje i životnu sredinu, čime se dodeljuju i kontrolišu granice kumulativnog unosa zagađujućih supstanci u vodu; Za konkretnu situaciju primenjivaće se rigorozniji pristup.

Pravilno utvrđivanje cena

Pravilno utvrđivanje cena treba da odražava istinski trošak primenom principa:

- (i) korisnik plaća
- (ii) zagadjivač plaća
- (iii) potpuna nadoknada troškova

Uključivanje javnosti

Uključivanje javnosti predstavlja:

- (i) informisanje, konsultovanje i transparentnost,
- (ii) uskladjivanje interesa različitih grupa,
- (iii) proširivanje učešća javnosti

Implementacija

Nakon usaglašavanja teksta Direktive, počeli razgovori oko interpretacije i implementacije

Nerazumijevanje“ i različite interpretacije direktiva rezultirale odugovlačenjem primjene- zato su odlučili pripremiti dokumente sa preporukama o načinu implementacije Pripremljeni su CIS vodiči (Common Implementation Strategy - Guidance Documents) za 17 oblasti, npr: Ekonomija i životna sredina (-WATECO), Identifikacija vodnih cjelina (Identification of Water Bodies) Analiza pritiska i uticaja (Impress)

Ključne novosti

Upravljanje vodama nije više unutar administrativnih granica, već unutar riječnog basena (sliva), kao hidrološke jedinice

- Dva načina kontrole zagađivanja kroz gornje granice koncentracije i putem graničnih vrijednosti emisija postavljena su kao jedinstvena mjera
- Kriterijum za opis „dobrog stanja“ voda, koji je jasno definisan i mjerljiv
- Kvantitativna komponenta je uvedena kroz stroge zahtjeve u slučajevima zahvatanja voda bilo gdje na slivu
- Povrat troškova, odnosno uspostavljanje ekonomske cijene vode za snabdijevanje vodom i tretman otpadnih voda
- Učešće javnosti u izradi planova upravljanja, tj. u donošenju odluka u politici sektora voda

Rokovi

Godina	Aktivnost	Referenca na broj člana ODV
2000	Direktiva stupila na snagu	25
2003	Transpozicija u nacionalno zakonodavstvo	23
	Identifikacija vodnih područja i nadležnih tijela	3
2004	Karakterizacija riječnog sliva: pritisci, uticaji i ekonomska analiza	5
2006	Uspostavljanje monitoring mreže	8
	Početak javnih konsultacija	14
2008	Prezentacija nacrtu plana upravljanja	13
2009	Završetak plana upravljanja uključivao i program mjera	13 i 14
2010	Uvođenje politike cijene vode	9
2012	Program mjera postaje operativan	11
2015	Dostizanje ciljeva zivotne sredine	4
2021	Prvi ciklus upravljanja završen	4 i 13
2027	Drugi ciklus upravljanja završen - konačni rok za dostizanje ciljeva	4 i 13

Korak napred

ODV je uspostavila novi pristup u politici voda, okvir za upravljanje kopnenim površinskim vodama, podzemnim vodama, prelaznim i obalnim vodama, u cilju sprječavanja i smanjenja zagađivanja, promovisanja održivog korištenja voda, zaštite vodenih ekosistema, unaprjeđenja stanja akvatičnih ekosistema i rješavanja problema nastalih poplavama i sušama.

- Pomjeranje pažnje EU od sektorskog i fragmentiranog pristupa kroz više direktiva (o urbanim otpadnim vodama, o podzemnim vodama itd.) ka integrisanom pristupu;
- ODV (WFD, 2000): pokriva oblasti svih postojećih direktiva, ali i daje cjelovit okvir ("kišobran") za integralno upravljanje vodama.

Kišobran

Glavni elementi

Jasni ciljevi životne sredine, zahtjevi monitoringa, rokovi:

- Nema staromodnih granica emisija, razmatra se stanje životne sredine u vodnim tijelima;
- Ciljevi životne sredine nisu više samo hemijsko stanje vode
- Povećan značaj morfoloških promjena koje utiču na biologiju vode
Integrated approach!
- Jasni zahtjevi za popunjavanje informacijskih rupa (monitoring) kao i zadati rokovi,

Glavni elementi

Administracija za integralno planiranje po riječnim slivovima: Izazov za postojeće institucije zbog:

- Prostorne dimenzije: potrebna saradnja različitih institucija unutar države, odnosno na jednom riječnom slivu;
- Dimenzija politika: traži se razmjena, saradnja, koordinirano planiranje od strane raznih ministarstava ili vlasti, a u vezi sa korištenjem vode i životne sredine, poljoprivredom, ekonomijom, prostornim planiranjem, energijom

Glavni elementi

Fokus je na prekograničnom upravljanju slivom (npr. Dunavska komisija, Sekretarijat za Skadarsko jezero)

- Ranije je svaka država upravljala svojim vodama u skladu sa svojim izdvojenim interesima
- Sada se traži saradnja i zajedničko planiranje, integracija svih odnosa stanovnika uzvodno i nizvodno u jednom slivu
- Za punu integraciju je dug put, ali je započeo razmjenom informacija i usvajanjem sličnih metodologija

Glavni elementi

Jasno naglašena potreba za učešćem javnosti:

- U skladu je sa Aarhuskom konvencijom i ODV eksplicitno zahtjeva učešće javnosti u procesu planiranja!
- Informacije za javnost, konsultacije sa javnošću o gotovim planovima nisu više dovoljne!
- Od velike važnosti za prihvatanje rješenja koja se nude planom, kao i za dobijanje ulaznih podataka informacija i znanjem svih ucesnika u procesu

Glavni elementi

Drugačije razmatranje ekonomskog aspekta danas u fokusu.

Dakle: ODV je najveći korak u legislativi EU u sektoru voda

Zbog novih pristupa i metodologija je vrlo izazovna za implementaciju– zahtjeva drugačije administrativne aranžmane i finansiranje

U prošlosti fokus je bio na:

- Nekoliko opasnih hemikalija
- Kvaliteti vode iz slavine
- Vidljivom zagađenju, poput pjene na vodi ili pomora riba

Glavni elementi

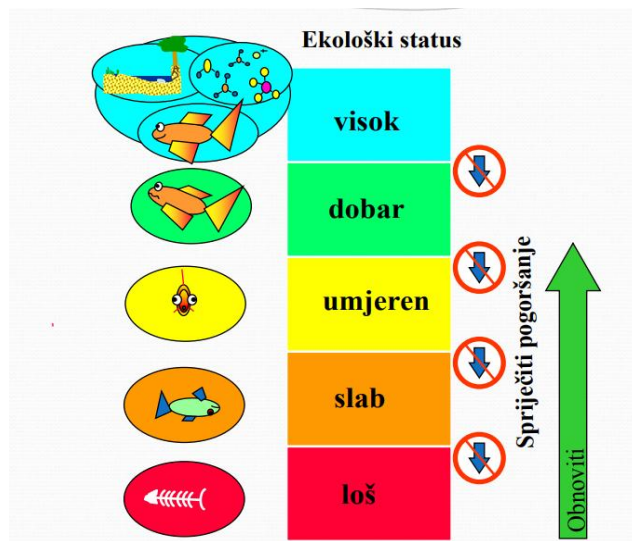
Rezultat je bio:

- Efikasnija proizvodnja i proizvodi
- Veliki napredak u tretmanu voda
- Čista voda za piće, vidljivo čiste rijeke

Danas je fokus na:

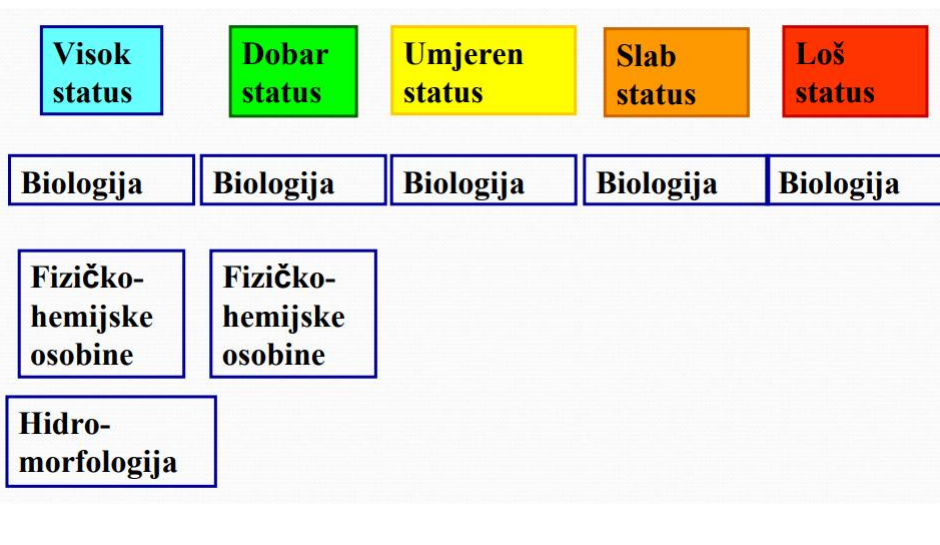
- Nedostatku vode i njenom efikasnom korištenju
- Obnovi rijeka i usluga ekosistema
- Nevidljiva zagađenja, poput substanci koje imitiraju hormone

Dobar status vode

Klase vode

EU direktive o vodama

WFD je sistematizovala i rekonstruisala dosadašnje relevantne direktive EU u oblasti voda i uključila ih u svoje odredbe i anekse. Te su direktive u pravnom smislu ravnopravne sa WFD. Kako proces prilagođavanja našeg zakonodavstva evropskom podrazumeva postepenu inkorporaciju svih njegovih odredbi u domaću pravnu regulativu, to u oblasti voda, ovo podrazumeva obaveznost primene ne samo odredbi WFD već i svih relevantnih direktiva u vezi sa njom.

EU direktive

Donošenje WFD je motivisano razvijenom svešću o vodama, tom najznačajnijem strateškom resursu XXI veka, kao i o činjenici da vodni resursi predstavljaju najvažniji segment životne sredine. Usvajanjem direktive WFD vodni resursi na teritoriji EU postaju briga cele Unije. To znači da legislativni, tehnički i ekonomski pristup upravljanju vodama u pojedinim zemljama mora biti harmonizovan i mora postojati jedinstvena, koherentna strategija za upravljanje vodama.

Integracija EU politike o vodama

Suština koncepcije WFD se zasniva na konceptu integracije koji je ključ za upravljanje zaštitom vode u slivu:

- (i) Integracija svih resursa površinskih i podzemnih voda na nivou rečnog sliva;
- (ii) Integralna zaštita životne sredine;
- (iii) Integracija svih vidova korišćenja voda, kroz zajednički okvir vodoprivredne politike, (voda za životnu sredinu, vodosnabdevanje naselja, industrije i poljoprivrede, rekreacija); Integralni, multidisciplinarni pristup, uključujući hidrologiju, hidrauliku, ekologiju, hemiju, pedologiju, tehnologiju i ekonomiju, radi procene pritiska i uticaja na vodne resurse i identifikovanja mera za postizanje ciljeva WFD na najracionalniji način;

Integracija EU politike o vodama

- (iv) Integracija legislative i propisa iz oblasti voda u zajednički i koherentan okvir;
- (v) Integracija širokog obima mera, uključujući ekonomske i finansijske instrumente, u zajedničkom pristupu za postizanje ciljeva zaštite životne sredine;
- (vi) Integracija javnosti i gradjanstva u proces donošenja odluka, promovisanjem načela transparentnosti;
- (vii) Integracija različitih nivoa donošenja odluka (lokalni, regionalni i nacionalni nivo) od uticaja na vodne resurse i efektivno upravljanje svim vodama;
- (viii) Integracija upravljanja vodama prekograničnih rečnih slivova, kroz međunarodnu saradnju.

DIREKTIVE O VODAMA NAMENJENIM KORIŠĆENJU

Grupa direktiva na koje se poziva Okvirna direktiva o vodama iz oblasti korišćenja voda, obuhvata 7 direktiva. Ove direktive se odnose na zahteve u domenima:

- (i) kvaliteta vode za piće
- (ii) standarda kvaliteta površinskih voda

BROJ DIREKTIVE	NAZIV DIREKTIVE
2. 98/83/EC	Direktiva o kvalitetu vode namenjene za ljudsku potrošnju
3. 75/440/EEC	Direktiva koja se odnosi na zahtevani kvalitet površinske vode namenjene za zahvatanje za vodu za piće u državama članicama
4. 79/869/EEC	Direktiva koja se odnosi na metode merenja i učestalost uzorkovanja i analiza površinske vode namenjene za zahvatanje za vodu za piće u državama članicama
5. 78/659/EEC	Direktiva o kvalitetu slatkih voda kojima je potrebna zaštita ili poboljšanje radi obezbeđenja života riba
6. 79/923/EEC	Direktiva o zahtevanom kvalitetu voda za ljuskare
7. 76/160/EEC	Direktiva o kvalitetu vode za kupanje

Direktiva 98/83/EC

Direktiva o kvalitetu vode namenjene za ljudsku potrošnju (98/83/EC) iz 1998. godine definiše bitne odrednice za ispunjenje zdravstvenih zahteva i zahteva čistoće vode namenjene ljudskoj potrošnji. Ona je zamenila istoimenu direktivu iz 1980. godine (80/778/EEC) čija je namena bila istovetna.

Direktiva 98/83/EC

U odredbama Direktive 98/83/EC između ostalog stoji:

- države članice su dužne da u svoju zakonsku regulativu postave parametarske vrednosti koje su najmanje jednake odgovarajućim vrednostima navedenim u Direktivi (ovo važi za sve direktive);
- za parametre koji nisu utvrđeni u Direktivi, a potrebni su u cilju zaštite ljudskog zdravlja, države članice moraju posebno utvrditi vrednosti;
- svake treće godine države članice su dužne da objave izveštaje o kvalitetu vode na slavinama, za vodovode veće od 1000m³/dan ili 5000 potrošača.

Direktiva 75/440/EEC

Prema Direktivi o zahtevanom kvalitetu površinske vode sa namenom za ljudsku potrošnju (75/440/EEC) voda se deli na tri kategorije sa definisanjem graničnih vrednosti 46 fizičko-hemijskih i mikrobioloških parametara. Kategorije su određene tako da odgovaraju standardnim metodama tretmana slatke vode kojima se ona prevodi iz kategorije kvaliteta A1, A2 i A3 u vodu za ljudsku upotrebu: Kategorija A1: Jednostavan fizički tretman i dezinfekcija, Kategorija A2: Normalan fizički tretman, hemijski tretman i dezinfekcija, Kategorija A3: Intenzivni fizički i hemijski tretman, produžen tretman, dezinfekcija. Direktiva zahteva da države članice vrše redovan monitoring kvaliteta vode na zahvatima.

Veza WFD i direktiva o korišćenju voda

Direktive se u Okvirnoj direktivi o vodama navode u:

- članu 2, koji se odnosi na definicije određenih termina
- članu 7, koji definiše zahvaćene vode sa namenom za vodu za piće
- članu 22, koji kroz prelazne i završne odredbe definiše rok važnosti ovih direktiva,
- Aneksu II, deo Površinske vode – Identifikacija pritiska, za svrhe inicijalnog Plana upravljanja rečnim slivom

Veza WFD i direktiva o korišćenju voda

- Aneksu IV, koji izmedju ostalih tipova zaštićenih oblasti obuhvata i oblasti osetljive na nutrijente
- Aneksu VI, koji čini popis mera koje treba uključiti u Program mera, a koje su zahtevane po ovim direktivama.

Prema WFD rok važnosti Direktiva 98/83/EC i 76/160/EEC nije ograničen, dok su Direktive 75/ 440/EEC i 79/869/EEC ograničene na 7 godina važnosti, a 78/659/EEC i 79/923/EEC na 13 godina važnosti, od dana usvajanja Okvirne direktive o vodama (2000. godina).

Zaštita vode od zagađivanja

Grupa direktiva na koje se poziva Okvirna direktiva o vodama iz oblasti zaštite voda od zagađivanja, obuhvata 14 direktiva.

BROJ DIREKTIVE	NAZIV DIREKTIVE
8. 91/271/EEC	Direktiva koja se odnosi na prečišćavanje komunalnih otpadnih voda
9. 98/15/EC	Direktiva koja dopunjuje Direktivu 91/271/EEC obzirom na određene zahteve uspostavljene u njenom Aneksu I
10. 91/676/EEC	Direktiva koja se odnosi na zaštitu voda od zagađivanja uzrokovanog nitratima iz poljoprivrednih izvora
11. 86/278/EEC	Direktiva o zaštiti životne sredine, a posebno zemljišta, pri korišćenju kanalizacionog mulja u poljoprivredi
12. 80/68/EEC	Direktiva o zaštiti podzemne vode od zagađivanja prouzrokovano određenim opasnim supstancama
13. 76/464/EEC	Direktiva o zagađivanju uzrokovanom određenim opasnim supstancama koje se ispuštaju u akvatičnu sredinu Zajednice
14. 82/176/EEC	Direktiva o graničnim vrednostima i ciljevima kvaliteta za ispuštanje žive iz industrije hlor-alkalne hidrolize
15. 84/156/EEC	Direktiva o graničnim vrednostima i ciljevima kvaliteta za ispuštanje žive iz industrije osim hlor-alkalne hidrolize
16. 83/513/EEC	Direktiva o graničnim vrednostima i ciljevima kvaliteta za ispuštanje kadmijuma
17. 84/491/EEC	Direktiva o graničnim vrednostima i ciljevima za ispuštanje heksahlor-cikloheksana
18. 86/280/EEC	Direktiva o graničnim vrednostima i ciljevima kvaliteta za ispuštanje određenih opasnih supstanci uključenih u Listu I Aneksa Direktive 76/464/EEC
19. 88/347/EEC	Direktiva koja dopunjuje Aneks II Direktive 86/280/EEC
20. 90/415/EEC	Direktiva koja dopunjuje Aneks II Direktive 86/280/EEC
21. 96/61/EC	Direktiva koja se odnosi na integralno sprečavanje i kontrolu zagađivanja

Direktiva 91/271/EEC

Direktiva 91/271/EEC o prečišćavanju komunalnih otpadnih voda i njena dopuna Direktiva 98/15/ EC utvrđuju obaveze izgradnje sistema za kanaliziranje i odgovarajuće prečišćavanje ovih voda u osetljivim i manje osetljivim oblastima. Direktiva sadrži:

- rokove i uslove izgradnje sistema za sakupljanje i prečišćavanje komunalnih otpadnih voda za naselja različitih veličina;
- definiše vrednosti karakterističnih parametara (BPK5, HPK, ukupne suspendovane materije), posebno za osetljive oblasti (ukupan N i P) sa najmanjim procentom smanjenja ovih parametara i definisanim metodama praćenja, brojem uzorkovanja i ocenom rezultata;
- daje kriterijume za identifikaciju osetljivih i manje osetljivih oblasti;
- utvrđuje listu industrijskih sektora (prehrambenih) sa opterećenjem otpadnih voda većim od 4000 ES (a ne ispuštaju vode u gradsku kanalizaciju) i koji moraju da poštuju adekvatne odredbe ove Direktive.

Direktive 91/676/EEC i 86/278/EEC

Direktiva o zaštiti voda od zagađivanja uzrokovanog nitratima iz poljoprivrednih izvora (91/676/EEC) propisuje kriterijume za identifikaciju voda na koje utiče ili bi moglo da utiče zagađivanje nitratima, nakon čega se imenuju ranjive zone. Dalje, propisuje utvrđivanje pravila dobre poljoprivredne prakse koji treba da sadrže procedure i planove za primenu đubriva i generalno upravljanje poljoprivrednim zemljištem.

Direktiva o zaštiti životne sredine, a posebno zemljišta, pri korišćenju kanizacionog mulja u poljoprivredi (86/278/EEC) propisuje maksimalne vrednosti koncentracija za metale: kadmijum, bakar, nikl, olovo, cink, živa i hrom, u zemljištu i u mulju koji se koristi u poljoprivredi, kao i maksimalne vrednosti ovih metala koje se godišnje mogu dodati poljoprivrednom zemljištu.

Direktiva 96/61/EEC

Direktiva koja se odnosi na integralno sprečavanje i kontrolu zagađivanja (96/61/EEC) propisuje mere za sprečavanje ili smanjenje emisija u vazduh, vodu i zemljište, kroz izdavanje dozvola za industrijske pogone navedene u Aneksu I. Cilj ovih dozvola je da se obezbedi uvođenje preventivnih mera protiv zagađivanja primenom najboljih dostupnih tehnika-tehnoloških postupaka (BAT), koje treba primeniti na osnovu analiza troškova i koristi primene konkretnih mera (Aneks IV). Posebno se definišu sadržaj zahteva za dozvolu, sadržaj uslova dozvole i postupak izdavanja dozvola.

Veza WFD i direktiva o zaštiti voda

Direktive se u Okvirnoj direktivi o vodama navode u:

- članu 10, koji se odnosi na kombinovani pristup za tačkaste i rasute izvore zagađivanja,
- članu 22, koji kroz prelazne i završne odredbe definiše rok važnosti ovih direktiva,
- Aneksu II, deo Površinske vode – Identifikacija pritisa, radi ocene i odredjivanja značajnih koncentrisanih i rasutih izvora zagađivanja i za svrhe inicijalnog Plana upravljanja rečnim slivom,

HVALA NA PAŽNJI!